

Michał Polakowski

**WZROST LICZEBNOŚCI GĘSI KRÓTKODZIOMBYCH,
ANSER BRACHYRHYNCHUS NA NIZINIE
PÓŁNOCNPODLASKIEJ W LATACH 2007-2008**

Gęś krótkodzioba jest gatunkiem typowym dla dalekiej północy. Głównym jej lęgowiskiem jest wschodnie wybrzeże Grenlandii i Islandia a zimowiskiem- Wielka Brytania (Mitchell i Hearn 2004). Populacja lęgowa w rejonie Svalbard zimuje w Holandii, Belgii i Danii (Madsen 2001, Madsen *et al.* 2001). Prawdopodobne wydaje się, że z uwagi na bliższą lokalizację niż Wyspy Brytyjskie, gęsi krótkodziobe spotykane w Polsce pochodzą właśnie z tej populacji.

W Polsce gęś krótkodzioba do końca XX wieku spotykana była tylko sporadycznie, przede wszystkim w zachodniej części kraju (Tomiałojć 1972, 1990, Tomiałojć i Stawarczyk 2003). W ostatnich latach ilość obserwacji tego gatunku znacznie wzrosła osiągając rekordową liczbę odnotowanych ptaków od roku 2005, co ostatecznie skutkowało skreśleniem jej z gatunków weryfikowanych przez Komisję Faunistyczną PTZool. (porównaj z: Komisja Faunistyczna 2006, 2007a, 2007b).

Wyraźny wzrost liczby tych gęsi odnotowano na Nizinie Północnopodlaskiej w latach 2007-2008, podczas gdy wcześniej notowano jedynie kilka obserwacji (tab.). Pierwszy raz stwierdzono ją tu dopiero w roku 2002 (Komisja Faunistyczna 2003). Od tego czasu widywano niemal corocznie 1-2 ptaki by w roku 2007 odnotować 6 obserwacji łącznie 8 osobników a w roku kolejnym już co najmniej 17 stwierdzeń

21 gęsi krótkodziobych (tab.). Ptaki te obserwowane były przede wszystkim na zalewowych łąkach w dolinach rzek (niemal 68% obserwacji) rzadziej zaś na polach w ich sąsiedztwie (25 %). W pozostałych przypadkach nie odnotowano siedliska, gdzie gęsi żerowały. Wszystkie stwierdzenia miały miejsce wiosną, gdy na Nizinie Północnopodlaskiej obserwuje się zdecydowaną większość gęsi z rodzaju *Anser* i *Branta* w cyklu całego roku (dane niepublikowane autora). Gęsi krótkodziobe każdorazowo obserwowano w stadach innych gatunków gęsi liczących od 4 do 20000 ptaków. Dziesięciokrotnie były to grupy mniejsze niż 1000 ptaków (w tym tylko trzy razy mniejsze niż 100 osobników). Notowano je w stadach innych gęsi liczących średnio ponad 3300 osobników każde. Najczęściej widziane były w towarzystwie gęsi białoczelnych, *Anser albifrons*, nieznacznie rzadziej zbożowych, *Anser fabalis* a zupełnie wyjątkowo innych gatunków z rodzaju *Anser* i *Branta*. Pierwsze gęsi krótkodziobe widziano już pod koniec lutego (najwcześniejsza data - 28 II 2008 roku koło Osowca nad Biebrzą, MP), aż 22 obserwacje przypadły na marzec, 4 dalsze na pierwszą połowę kwietnia i tylko jedyna na maj - 1 os. widziano 2 V 2004 pod Wizną w dolinie Narwi (ZK, RG). W przypadku 20 obserwacji odnotowano pojedyncze osobniki, 6-krotnie dwa ptaki a tylko raz widziano 3 gęsi krótkodziobe (12.03.2008 roku koło Maliszewa nad Narwią, MP, MB). Przeciętnie notowano 1,37 ptaka/ spotkanie. Większą ilość obserwacji gęsi krótkodziobych na Nizinie Północnopodlaskiej można tłumaczyć dwojako. Mógł być to faktyczny wzrost liczebności tego gatunku na rzeczonym obszarze, co byłoby zbieżne ze wzrostem liczebności tego gatunku na lęgowsku w rejonie Svalbard i zimowiskach tej populacji (Madsen *et al.* 1999, Madsen 2001). Równie prawdopodobny jednak wydaje się być wzrost jej wykrywalności zbieżny ze zwiększeniem intensywności przeglądania stad żerujących gęsi i polepszeniem jakości sprzętu używanego do tych obserwacji. Niewykluczone także, że oba te czynniki odegrały tu znaczącą rolę. Jednocześnie, należy się spodziewać dalszego wzrostu obserwacji tych północnych gęsi w latach kolejnych.

Tab. 1. Rozkład obserwacji gęsi krótkodziobych na Nizinie Północnopodlaskiej w latach 2002-2008

Table 1. Distribution of records of Pink-footed Geese in North-Podlasiian Lowland in 2002-2008, (1) - Year, (2) - Total

Rok (1)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Suma (2)
Liczba stwierdzeń/ Number of records	1	0	2	1	1	6	17	28
Liczba osobników/ Number of Geese	1	0	2	2	2	8	21	36

Wszystkie obserwacje gęsi krótkodziobych omawiane w niniejszym artykule, przypadające na okres ich weryfikacji przez Komisję Faunistyczną SO PTZool. uzyskały stosowną akceptację.

Podziękowania

T. Kulakowskiemu dziękuję za cenne uwagi do pierwotnej wersji tego artykułu. Poza obserwacjami autora (w tekście MP), w niniejszym opracowaniu wykorzystano także dane następujących osób: J. Bartnik, G. Bela, M. Broniszewska (MB), M. Cieszyński, R. Głębička (RG), A. Gorczewski, G. Grygoruk, M. Juniewicz, Z. Kajzer (ZK), J. Kosior, A. Kośmicki, A. Krasnodębska (AK), T. Kulakowski, Ł. Mazurek, W. Piechowski, A. Płowucha, M. Rostkowski, K. Sidoruk i T. Tumiel. Za udostępnienie swoich obserwacji składam im serdeczne podziękowania.

Literatura

- Komisja Faunistyczna 2003. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2002*. Not. Ornit. 2003, 44: 195-219.
- Komisja Faunistyczna 2006. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2005*. Not. Ornit. 2006, 47: 97-124.
- Komisja Faunistyczna 2007a. *Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2006*. Not. Ornit. 48, 2: 107-136.
- Komisja Faunistyczna 2007b. *Komunikat nr 14 Komisji Faunistycznej*. Not. Ornit. 48, 4: 283-289.
- Madsen J. 2001. *Spring migration strategies in Pink-footed Geese, Anser brachyrhynchus and consequences for spring fattening and fecundity*. Ardea 89 (special issue): 43-55.
- Madsen J., E. Kuijken, T. Haitjema, F. Cottaar, P.I., Nicolaisen, T. Bones, F. Mehlum 1999. *Svalbard Pink-footed Goose, Anser brachyrhynchus*. In: Madsen J., G. Cracknell & A.D. Fox (eds) *Goose populations of the western Palearctic*: 82-93. Wetlands International Pub. No. 48, National Environmental Research Institute, Denmark.
- Madsen, J., Kuijken, E., Kuijken-Verscheure, C., Hansen, F. & Cottaar, F. 2001: *Incidents of neckband icing and consequences for body condition and survival of Pink-footed Geese Anser brachyrhynchus*. Wildl. Biol. 7: 49-53.
- Mitchell CR, Hearn RD. 2004. *Pink-footed Goose, Anser brachyrhynchus (Greenland/Iceland population) in Britain 1960/61-1999/2000*. Waterbird Review Series, The Wildfowl & Wetlands.
- Trust/Joint Nature Conservation Committee, Slimbridge.
- Tomiałojć L. 1972. *Ptaki Polski. Wykaz gatunków i rozmieszczenie*. PWN, Warszawa.
- Tomiałojć L. 1990. *Ptaki Polski. Rozmieszczenie i liczebność*. PWN, Warszawa.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. *Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany*. Tom I. PTPP „Pro Natura”, Wrocław.

Adres autora:

*PO-LARUS, ul. Zachodnia 30A/ 8, 15-345 Białystok, www.po-larus.com,
po-larus@wp.pl*

**INCREASE IN NUMBERS OF PINK-FOOTED GEESE,
ANSER BRACHYRHYNCHUS IN NORTH-PODLASIAN
LOWLAND (NE POLAND) IN 2007-2008**

Summary

During many years Pink-footed Geese, *Anser brachyrhynchus*, were very rare vagrants in Poland. For the first time they were recorded in North Podlasian Lowland in 2002. After this date, a few single individuals were observed there, however most of Regional records were done in 2007-2008 (photo 1). It was the effect of an increase in numbers of breeding birds in Svalbard and in the population wintering in Western Europe, or in detectability of Pink-footed Geese, also in north-eastern Poland.

Fot. 1. Gęś krótkodzioba *Anser brachyrhynchus* (na prawo) i gęś zbożowa *Anser fabalis* (na lewo), Dolina Biebrzy, wiosna 2007 (fot. T. Kułakowski)

Photo 1. Pink-footed Goose *Anser brachyrhynchus* (on the right) and Bean Goose *Anser fabalis* (on the left), Biebrza Valley, spring 2007 (photo: T. Kułakowski)